

[Arbejdsministeren.]

Jeg kan altså også svare positivt på det spørgsmål, som hr. Ingomar Petersen rejste, at der tages hensyn til de lokale beskæftigelsesforhold ved administrationen af denne lovgivning.

Hr. Ingomar Petersen sagde videre, at man må sikre, at projekterne hurtigt kan komme i gang — jeg forstår, inden for de områder, hvor der er et særligt behov for det — og jeg vil gerne sige, at man har med megen omhu udsøgt projekter, som dels var meget arbejdskraftkrævende, lønkvotaen er omkring 60 pct., dels ud fra hensynet til, at det var arbejder, som meget hurtigt kunne gå i gang. Man har videre, som det også fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, peget på, at projektets totale varighed ikke må gå ud over næste finansår og ikke give anledning til større offentlige udgifter på længere sigt, altså driftsudgifter, eller hvad der måtte følge med. Det er der altså i høj grad taget hensyn til.

Må jeg bare sige til hr. Wilhjelm, at det er oplyst allerede i bemærkningerne til forslaget, at den liste over de arbejder, som det drejer sig om, ikke kunne være udtømmende. Forholdet er det, at for en række af disse posters vedkommende — det gælder bl. a. de almindelige beskæftigelsesarbejder — sker bevillingerne efter ansøgning. Vi ved, der ligger ønske om at få så og så mange arbejder sat i gang. Også her er det sådan, at vi i høj grad vil tage beskæftigelsesmæssige hensyn, altså tage de lokale hensyn, som der måtte være tale om de enkelte steder i landet.

Jeg tror altså, det vil få en væsentlig betydning, og jeg tror ikke på det, som nogle har givet udtryk for, at der vil blive tale om et for stærkt pres på dette område. Det er mange hundrede små mindre arbejder, det drejer sig om her.

Jeg takker for tilslutningen.

Finansministeren (Heinesen):

Hr. Svend Andersen (Rosk.a.) rejste nogle bevillingsretlige spørgsmål og gjorde det på en sådan måde, at jeg bliver nødt til at svare en lille smule udførligt.

De udgiftsmæssige virkninger af den lovgivning, der gennemføres efter vedtagelsen af finansloven, kan af gode grunde ikke udmøntes i konkrete bevillingsforslag på

finansloven for det pågældende år, og det er også forudset i selve finansloven. I § 31 fastslås det, at sådanne udgifter kan afholdes, såfremt deres størrelse eller beregningsgrundlag er anført i loven eller på anden måde oplyst over for folketinget i forbindelse med lovforslagets fremsættelse eller behandling, og sådanne udgifter skal ifølge bestemmelsen optages på tillægsbevillingslovforslaget for de pågældende finansår. I dette tilfælde er der givet en fordeling af udgifterne på projekter og ministerier, som er foreløbig, og den del af udgifterne, der falder i 1975-76, vil blive opført på tillægsbevillingslovforslaget for 1975-76, mens resten vil blive optaget på de følgende års bevillingslove.

Nødvendigheden af, at der sker en hurtig indsats, og af, at den rettes imod de rette geografiske områder, har ført til, at regeringen har valgt at samle disse forslag i én lov og at søge hjemmel for arbejdsministeren til at koordinere indsatsen.

For så vidt angår forholdet til finansudvalget, skal jeg gøre det helt klart ved at sige, at vi betragter det som en selvfølge, at den af arbejdsministeren netop omtalte reviderede oversigt, som vil blive til på grundlag af en detaljeret gennemgang af projekterne, vil blive forelagt for finansudvalget og dér på normal måde blive behandlet i overensstemmelse med gældende regler.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om statstilskud til forbedring m. v. af beboelsesejendomme.

(Lovforslag nr. 250. Fremsat 8/9 75. Første behandling 8/9 75. Betænkning 10/9 75).

Der var stillet 5 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Sammen med denne sag foretages punkterne 3-6 på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om statstilskud til nybyggeri og forbedring m. v. af erhvervsbygninger.

(Lovforslag nr. 251. Fremsat 8/9 75. Første behandling 8/9 75. Betænkning 10/9 75).

Der var stillet 14 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der stillet følgende ændringsforslag:

Af *Kaj Hansen* (DKP):

Til kap. II.

1) *Kap. II* affattes således:

„Kap. II.

Støtte til boligsanering, byfornyelse og til nybygning, tilbygning og ombygning af sociale institutioner.

§ 5. Inden for et samlet beløb på 370 mill. kr. kan der i finansårene 1975-76 og 1976-77 ydes statstilskud til boligsanering, byfornyelse og til nybygning, tilbygning og ombygning af sociale institutioner.

§ 6. Tilskud til boligsanering kan kun ydes i henhold til bekendtgørelse af lov om sanering nr. 474 af 16. august 1973 med de ændringer, der følger af lov om ændring af lov om sanering 1. juli 1975.

§ 7. Boligministeren bemyndiges til at give et rentefrit lån til byfornyelsesprojekter, som helt og fuldt iværksættes af kommunerne, og således, at de af kommunen opkøbte ejendomme ikke sælges til private, men overdrages til de almennyttige boligselskaber.

§ 8. Socialministeren bemyndiges til at give tilskud til nybygning, tilbygning og ombygning af sociale institutioner iflg. lov om offentlig forsyning.

§ 9. Tilskudsbeløbet på 370 mill. kr. fordeles det første finansår med 150 mill. kr. til boligsanering, 70 mill. kr. til byfornyelses-

projekter og 150 mill. kr. til sociale institutioner. Ubrugte midler kan i finansåret 1976-77 inden for 370 mill. kr. overføres mellem de tre tilskudsområder.“

Til kap. IV.

2) Titlen affattes således:

„Kap. IV.

Fælles bestemmelser for kap. I og III.“

Ny kapiteloverskrift.

3) Foran § 19 indsættes:

„Kap. 0“.

Fælles bestemmelser.

Bemærkninger.

Forslagsstilleren finder det uforvarligt at anvende 370 mill. kr. af statens penge til det formål, der er angivet i ændringsforslaget til kap. II. Industrien har langt fra udnyttet sin kapacitet, og forslaget er en opfordring til at gennemføre unødvendige om- og tilbygninger. Den beskæftigelsesmæssige effekt er mindre end ved andre former for byggeri, samtidig med at det er et direkte tilskud til privatkapitalistiske virksomheder.

Forslagsstillerens forslag til kap. II går ud på at afhjælpe det meget store behov for sociale institutioner i særlig grad inden for åndssvageforsorgen. Endvidere at stille yderligere midler til rådighed for saneringsarbejder og yde rentefrie lån til gennemførelse af byfornyelsesprojekter. Det er et nyt område, hvor boligministeren på baggrund af gennemførelse af nogle projekter kan indhøste erfaringer for gennemførelse af en egentlig byfornyelseslovgivning.

Gennemførelse af ovennævnte projekter for et samlet tilskudsbeløb på 370 mill. kr. vil have en meget stor beskæftigelsesmæssig effekt og derudover afhjælpe en række behov med hensyn til sociale institutioner, sanering m. v.

Anden behandling af forslag til lov om gennemførelse af energibesparende foranstaltninger i statens bygninger m. v.

(Lovforslag nr. 252. Fremsat 8/9 75. Første behandling 8/9 75. Betænkning 10/9 75).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om realkreditinstitutter [af Christophersen m. fl.].

(Lovforslag nr. 261. Fremsat 8/9 75. Første behandling 8/9 75. Betænkning 10/9 75).

Der var stillet 5 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om boligbyggeri [af Kaj Hansen m. fl.].

(Lovforslag nr. 253. Fremsat 8/9 75. Første behandling 8/9 75. Betænkning 10/9 75).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Taletiden vil for ordførere være 15 minutter i første omgang og 8 minutter i anden, henholdsvis 10 og 5 minutter for andre.

Kjeld Olesen (S):

Vi skal i denne omgang behandle en hel del forslag og betænkninger fra boligudvalget, og dermed er vi så kommet over på det område, hvor der er tale om den vel nok største direkte indsats over for beskæftigelsen. Byggefagene er det område, der er hårdest ramt, og derfor er det med glæde, vi ser, at det nu ser ud til, at vi får gennemført en lang række af disse mere direkte kontante initiativer.

Jeg lagde mærke til under behandlingen i går, at der i forbindelse med momsnedsettelsesforslaget blev rejst tvivl om den kommende udvikling inden for byggeriet. Der var røster, der udtrykte frygt for, at vi inden længe kunne komme hen i et nyt boligboom. Boligministeren var heroppe og give en vurdering, som jeg selv synes er ganske realistisk. Jeg synes også, at jeg derfor ved indledningen til behandlingen af disse forslag vil understrege det, boligministeren sagde, nemlig at det, det nu gælder om, er, at vi skal have udvikling og ikke det

modsatte. Det er således, at det væsentligste problem for os ikke er at gribe ind, men at sætte noget i gang.

Blandt lovforslagene er nr. 250 om statstilskud til forbedring m. v. af beboelsesejendomme, og der er her tale om en videreførelse af den lovgivning, vi fik ført igennem i april måned i år. Der er jo det dobbeltsigte med forslaget, at det både drejer sig om at få sat folk i arbejde og også sætter ind med energibesparelser.

I forbindelse med dette lovforslag, nr. 250, skal vi også se lovforslag nr. 252, der drejer sig om i statens ejendomme at sætte arbejder i gang, der også har at gøre med energibesparelser og forbedringer.

Der er sket nogle ændringer i forhold til den gældende lov. Der er først og fremmest sket den ændring, at der ligesom er kommet en bedre fordeling imellem den støtte, der gives til parcelhuse, og den, der gives til ejendomme. Jeg kan på mit partis vegne anbefale de ændringsforslag, der er stillet, af hvilke jeg især skal fremhæve 3.

For det første at der i ændringsforslag nr. 2 ligger, at almennyttige selskaber kan komme i gang med disse arbejder, når blot 75 pct. af beboerne stemmer herfor. For det andet synes jeg også, at det er et fremskridt, at mindstebeløbet pr. lejlighed er sat ned fra 1.000 kr. til 500 kr., når det drejer sig om energibesparelser.

Endelig, selv om det måske ikke fylder meget i ord, er det også vigtigt at hæfte sig ved nyordningen vedrørende bloktilskud til småforbedringer for hele ejendommen, når det drejer sig om mindst 12 lejemaal, et beløb, der sammenlagt udgør 6.000 kr.

Lovforslag nr. 251 drejer sig om statstilskud til nybyggeri og forbedringer af erhvervsbygninger. Her er naturligvis også beskæftigelse, men der er jo også direkte erhvervsinvesteringer. Der er sket en vis kombination af forskellige forslag, idet venstre jo har stillet sit forslag nr. 263, der er indarbejdet i ministerens forslag nr. 251, således at det kommer til at udgøre et nyt kapitel II. Det skal fremhæves, at den samlede beløbsramme for loven er i alt 520 mill. kr. Jeg synes, man har fundet en ganske udmærket fordeling, når man giver de 370 mill. kr. til opgaver, der har at gøre med erhvervsbygninger til opførelse, de 100 mill. kr. til isoleringsarbejder og de 50 mill. kr. til

[Kjeld Olesen.]

forbedringer af arbejdsmiljø. Vi kan anbefale de ændringer, som er foreslået af ministeren med et flertals tilslutning.

Lovforslag nr. 261 er et forslag, der er fremsat af venstre, og som drejer sig om ændring af lov om realkreditinstitutioner. Der er ved behandlingen af venstres forslag sket en hel del ændringer, som jeg synes er gode, og som jeg naturligvis kan anbefale. De tre vigtigste ting, som ved denne behandling bør fremhæves, er følgende: for det første opretholdes de gældende bestemmelser om lånegrænser. Ligeledes opretholdes også bestemmelsen om at medtage maskiner m. m., når der skal foretages vurdering og belåning af virksomheden. For det andet er forslaget tidsbegrænset. Det drejer sig om en tidsbegrænset forlængelse af løbetiden indtil udgangen af 1976. Endelig — hvilket ligesom er en konsekvens af behandlingen og det, der står i betænkningen — er man blevet enig om, at man snart skal i gang med at få foretaget nødvendige justeringer af realkreditloven, idet man er blevet enig om at søge gennemført ændringer i loven med hensyn til løbetiden, hvorimod der, når det drejer sig om lånegrænser, er en almindelig indstilling til fordel for uændrede bestemmelser.

Endelig kan jeg sige på mit partis vegne, at forslag til lov om ændring af lov om boligbyggeri, fremsat af DKP, og forslaget til folketingsbeslutning fremsat af VS anbefaler vi til forkastelse.

Christoffersen (V):

Jeg skal kun knytte nogle få bemærkninger til de forslag, vi her har til anden behandling. Hovedsynspunkterne har jo tidligere været drøftet.

Som det nu ligger med det resultat, der er kommet ud af udvalgsarbejdet, er det klart, at vi med disse lovforslag yder en meget betydelig stimulans både til erhvervsbyggeriet og også til den del af boligsektoren, som har med den private boligmasse at gøre.

Vedrørende forslaget om en forlængelse af tilskudsordningen til private beboelsesejendomme er der under udvalgsbehandlingen sket en afklaring på en række punkter. Vi er tilfredse med, at man har formuleret loven og bemærkningerne sådan, at man nu letter beboelsesejendommens adgang til at opnå til-

skud efter denne lovgivning. Anvendelsen af de første 300 mill. kr. er jo faldet sådan, at man nok må sige, at det især har været enfamiliehuse, som har haft glæde af loven. I forhold til beboelsesejendommens andel af den samlede boligmasse har deres udbytte af de første 300 mill. kr. ikke været så stor, som man havde kunnet vente. Derfor kan vi også tilslutte os både reglen om, at man inden for almennyttigt byggeri med 75 pct.s flertal kan overføre de enkelte lejeres tilskudsret til selve boligselskabet, og reglen om, at man i beboelsesejendomme med mere end 12 lejemaal kan få 6.000 kr. til én ejendom til et enkelt projekt. Det har jo vist sig, at der kan være energibesparende projekter, som faktisk koster under 500 kr. pr. lejlighed, men som det alligevel ville være overordentlig nyttigt at vi fik gennemført.

Den anden vigtige ændring i lovforslaget er, at vi nu har fået en klar afgrænsning af, hvad det er for midler, der kan anvendes. Det er nu slået fast, at det er altså de 200 mill. kr. Den overførselsmulighed til eller fra andre love, som var i ministerens oprindelige forslag, er fjernet, og dette er vi tilfredse med.

Lovforslag nr. 252 om energibesparende foranstaltninger i statens bygninger er jo et fornuftigt forslag; når vi endelig har besluttet os til at gøre noget også inden for denne sektor, så kan der næppe findes formål, som i det lange løb giver et bedre afkast end netop disse energibesparende investeringer.

Derpå kommer vi til det, som vel nok er hovedforslaget i denne runde, nemlig forslaget om tilskud af forskellig art til erhvervsbyggeri. Her er jo sket en række vigtige ændringer. For det første er et helt kapitel skiftet ud, idet kapitel II er blevet forvandlet til et selvstændigt lovforslag, som vi i går havde lejlighed til at drøfte ved anden behandling. Til gengæld er der som et nyt kapitel II kommet det forslag ind om tilskud til byerhvervenes nybyggeri, ombygning og tilbygninger, som mit parti har fremsat. Det er vi naturligvis tilfredse med. Det betyder, at den samlede beløbsramme nu for dette lovforslag er oppe på 520 mill. kr. Det skal ses i sammenhæng dels med de omkostningspolitiske aftaler, der er truffet, dels med de øvrige lovforslag, som vi behandler i denne ekstraordinære samling, om et særligt investeringsfradrag og også om

[Christophersen.]

forbedringer af realkreditlovgivningen. I fællesskab var det først og fremmest disse forslag, som skulle dels give erhvervslivet tillid til at påbegynde investeringer, dels give dem bedre praktiske muligheder herfor.

Der er til selve lovforslaget knyttet en række ændringsforslag. Der er et fornuftigt forslag om, at vi i kapitel I også fuldt ud inddrager engroshandelen under den adgang, der er til at opnå tilskud til særlig energibesparende investeringer i erhvervsbygninger. Jeg går ud fra, at der her i første omgang var tale om en forglemmelse, men det er godt, vi har fået den rettet. Der er også et ændringsforslag om, at vi løfter den grænse, der er for tilskuddenes størrelse til disse energibesparende investeringer. Også det er vi tilfredse med. Man kan måske overveje, om de 50.000 kr. er tilstrækkelig højt, men det betyder i hvert fald, at der nu kan komme projekter af en anden klasse og en anden størrelsesorden ind, end hvis vi havde fastholdt de oprindelige 30.000 kr.

I kapitel II er der i forhold til venstres oprindelige forslag om tilskud til byerhvervenes nybyggeri, ombygninger og tilbygninger sket den ændring, at beløbsrammen er sat ned fra de oprindelige 500 mill. kr. til 370 mill. kr. I konsekvens af det er det naturligvis rigtigt, at vi sænker den maksimumsum, som den enkelte virksomhed kan få. Vi havde oprindeligt foreslået, at man kunne få op til 1 mill. kr. i tilskud, men det er naturligvis logisk nu, hvor den samlede ramme reduceres, at dette beløb sættes ned til som foreslået af ministeren 750.000 kr. De ændringer, der er sket ved, at det 20 pct.s skattefrie tilskud er forvandlet til et 25 pct.s skattepligtigt tilskud, skal jeg ikke gå nærmere ind på. Det er bl. a. i konsekvens af det, som er gennemført i den særlige lov om tilskud til landbrugsbyggeri. Kun den ene bemærkning, at i det lange løb vil der ikke her være tale om de store realitetsforskelle.

Vi er også tilfredse med, at man over ændringsforslagene har søgt at tage hensyn til de særlige problemer, der kunne opstå i egnsudviklingsområder, hvor jo gennemførelsen af denne lov ligesom kunne begrænse egnsudviklingslovgivningens reelle værdi. De ændringsforslag, ministeren har stillet, sikrer f. eks., at kommuner, som ønsker at

opføre industrihuse under egnsudviklingslovens regler, samtidig kan gøre brug af reglerne her; også det er noget, vi er tilfredse med. De ændringsforslag, der er stillet af mindretallene, afviser vi i konsekvens af disse synspunkter.

Jeg skal om realkreditforslaget sige, at vi er tilfredse med, at også det gennemføres her i den ekstraordinære samling. Det er klart, vi havde haft nogle videregående ønsker, men på den anden side, så er det jo først og fremmest løbetiden, der er det afgørende efter vores opfattelse; lånegrænserne kan der — det erkender vi efter udvalgsbehandlingen — være betænkeligheder ved at forhøje. Derfor er det heller ikke noget stort offer for os at give afkald på det, men en forlængelse af løbetiden er jo klart betydningsfuld, fordi en forlængelse til 20 år betyder en mærkbar begrænsning af virksomhedernes kapitalomkostninger. Når de optager lån i forbindelse med nybyggeri og ombygninger kan der i visse tilfælde være tale om, at kapitalomkostninger, altså renter og afdrag pr. år, reduceres med op til 20 pct., og derfor er det en nyttig lovgivning. Den er nu tidsmæssigt bundet så fornuftigt sammen med de øvrige lovforslag, vi her behandler, at virksomheder, som nu ønsker at gøre brug af de særlige investeringsregler, af det særlige tilskud, også samtidig realkreditmæssigt kan få løst deres finansieringsproblemer på en omkostningsmæssigt set mere tilfredsstillende måde.

Vi behandler til sidst det af hr. Kaj Hansen m. fl. fremsatte lovforslag. Jeg skal ikke knytte nogen særlige bemærkninger til det, ud over at det er et forslag, som vi synes er ualmindelig dårligt egnet til at løse nogle af de problemer, vi står med. Det er klart, at det ville rejse en lang række alvorlige problemer, hvis man gennemførte det. Jeg tror, forslagsstillerne har fremsat det i fuld tryghed og tillid til, at det ikke ville kunne vinde tilslutning fra anden side.

Kirsten Jacobsen (FP):

De forslag, som vi har behandlet i boligudvalget de sidste par dage, er bl. a. de tre forligsforslag, som tilsammen kommer til at koste de danske skatteydere 870 mill. kr. Vi har også behandlet et forslag fra kommunisterne og et forslag fra VS. Alle disse forslag

[Kirsten Jacobsen.]

er fælles om to ting: de koster det hvide ud af øjnene, og deres virkning er næsten udelukkende af negativ karakter.

Statstilskud til forbedring og isolering af beboelsesejendomme er i øjeblikket ved at gøre de danske håndværksmestre vanvittige. På grund af mangel blev tidsfristen for de første 300 mill. kr. forlænget, og nu kommer den midlertidige momsnedsettelse oveni, samtidig med at beløbet forhøjes med 200 mill. kr. Kan I overhovedet ikke forestille jer, hvordan det virker i praksis? Alle, der har sat arbejder i gang, vil have færdiggørelsen udsat, så momsnedsettelsen er trådt i kraft. Alle arbejder, der skulle være begyndt nu, udskydes. Det bliver fuldstændig umuligt at planlægge noget som helst. Men det skal virksomhederne finde sig i, samtidig med at de gratis skal udføre alt det papirarbejde, som I hver eneste dag høvler ned i hovedet på dem. Er det virkelig det, I kalder erhvervsvenlig politik? Jeg ville ønske, at bare én eneste forhandler havde haft en smule praktisk erfaring. Den beskæftigelse, der siges at være i forslaget, er meget overvurderet. I de fleste tilfælde udføres disse arbejder med det mandskab, der allerede er ansat, for der er ingen, der har mod på at ansætte nogle nye, så længe de ikke har tillid til fremtiden.

Det er naturligvis rart for alle de velstillede parcelhusejere, at de nu kan få statstilskud til arbejder, som de alligevel ville have sat i gang, for de kan jo altid tage på en ekstra ferie til Mallorca for de penge, de har sparet. Men hvor må det være bittert at være arbejdsløs tilskuer til. For det er nemlig de laveste indkomstgrupper, som igen bliver sorteper. De har ikke råd til at hamstre, og de har heller ingen mulighed for at få del i statstilskud, for de kan ikke selv finansiere de 75 pct.

Forslaget om tilskud til isolering af statens bygninger og tilskud til erhvervsejendomme er af nøjagtig samme karakter som det første, men når der deles gaver ud, så skal ingen glemmes, heller ikke staten selv. Jeg kan alligevel ikke lade være med at nævne, at de 370 mill. kr., som nu ydes i tilskud til erhvervsbygninger, de kunne have betalt en ophævelse af kapitalvindingsskatten. Tror venstre ikke, det havde været mere i overensstemmelse med erhvervslivets

ønsker, som venstre gang på gang har lovet af ville opfylde?

Erhvervsvirksomhederne har ikke brug for nye produktionsbygninger, de har masser af ledige. Nej, de har brug for en fornuftig politik, der skaber tillid til fremtiden og nedsætter deres omkostninger. Nu har skiftende regeringer systematisk ødelagt erhvervslivets konkurrenceevne gennem de sidste 15 år og fører en håbløs økonomisk politik. Og så tror de samme mennesker, at det hjælper noget at smide nogle millioner ud i tilskud. Jeg ved godt, at man ikke kan forpligte nogen ud over sine evner, men der må være grænser, selv for politikere. Danmark har et godt og dygtigt erhvervsliv, som ønsker at klare sig selv, men forudsætningen er en fornuftig økonomisk politik. Se, det skulle venstre og de andre forligspartier hellere have tænkt på i stedet for at springe ind foran den socialdemokratiske tilskudsvogn.

Jeg er nødt til at minde specielt venstre om, hvor tit netop dette parti har påpeget det meningsløse i, at man bruger byggesektoren som økonomisk regulator. Det skader ikke alene samfundet som helhed, men i langt højere grad de mennesker, der er beskæftiget i denne sektor. Nu er man altså med til at pumpe 1½ mia kr. ud i statstilskud til nye bygningsarbejder, nu, hvor vi endelig var kommet ned på et mere naturligt aktivitetsniveau og den træge vandring af arbejdskraft væk fra byggesektoren var begyndt. I løbet af kort tid står vi igen med en overophedning, og alle ofre er bragt forgyves. Sporene fra 1973 og 1974 burde have skræmt. Alle de millioner, der nu pumpes ud, vil sammen med den midlertidige momsnedsettelse bevirke en byggeaktivitet af katastrofal karakter. For at få del i momsnedsettelsen vil alle have deres arbejder i gang nu, og det kan de danske virksomheder ikke klare; det tager jo lang tid, før man igen er oppe på fuld produktion. Bygningselementer, præfabrikerede huse og materialer vil komme susende ind over grænsen fra Sverige og andre lande, og vores valutabalance får et styrt dyk nedad. Til foråret falder obligationskurserne, renten stiger, vi kender alle sammen melodien, for vi har prøvet den før. Hvor mange sorte huse tror ministeren vi skal ud og lave redningsaktioner for herefter? Og har man gjort sig nogen

[Kirsten Jacobsen.]

beregninger om, hvor mange konkurser der kommer i kølvandet på dette her? Men de danske statstilskud har givet beskæftigelse til den svenske, til den norske og til den tyske bygningsindustri. Var det virkelig det, der var meningen?

Hvis ingen af forligspartierne kunne have forestillet sig andre løsninger end tilskud, så kunne de have kigget på fremskridtspartiets 8 lovforslag og set, hvordan problemerne kunne være løst. Foruden de 8 lovforslag har jeg gang på gang foreslået en ophævelse af Grundejerns Investeringsfond. Nu læser jeg ganske vist i betænkningen, at de konservative har taget forslaget som deres eget, men det er de velkommen til. Må jeg i forbindelse med det konservative forslag i betænkningen om et forøget standardfradrag til parcelhusejere minde de konservative om, at det er meget lidt i overensstemmelse med de faktiske forhold, for da fremskridtspartiet i marts stillede et konkret ændringsforslag om en forhøjelse af standardfradraget, da stemte de konservative imod dette ændringsforslag.

Fremskridtspartiet vil stemme imod forslagene fra kommunisterne og fra VS, for de er begge to udtryk for en boligpolitisk holdning, som er den diametralt modsatte holdning af den, fremskridtspartiet har.

Jeg vil for resten lige, inden jeg glemmer det, gøre opmærksom på, at vi i udvalget har fået en meget velvillig assistance fra boligministeren. Ministeren har været meget positiv over for de indvendinger af upolitisk, praktisk karakter, der er kommet frem under udvalgsarbejdet. Da det er meget sjældent, jeg roser boligministeren, vil jeg gøre det ekstra festligt ved denne gang sammen med min gruppe at stemme for ministerens ændringsforslag. Vi vil også stemme for den lille lempelse, der er tale om i realkreditloven.

Og så må jeg faktisk til slut have lov at håbe på, for en gangs skyld, at fjernsynet er på, når vi nu skal til at stemme om forligspartiernes tilskudsbuket. Det må være rimeligt, at vælgerne kan se, hvordan venstre, kristeligt folkeparti og det radikale venstre forvalter det mandat, de fik ved valget den 7. januar.

Ingomar Petersen (RV):

Når man lige har siddet og hørt på fru Kirsten Jacobsens dommedagstale, så har man egentlig lyst til at sige: „Græd ikke børnlille, det turde være løgn alt sammen.“

Lovforslagene, som vi i dag behandler, vil med hensyn til at fremme beskæftigelsen inden for byggefagene være en tiltrængt hormonindsprøjtning, som vil få en meget hurtig virkning. Jeg forstår på fru Kirsten Jacobsen, at fremskridtspartiet ikke mener at ville være med til denne hormonindsprøjtning. Fru Kirsten Jacobsen talte om manglende praktisk erfaring. Jeg må nok sige, at hvis nogen har manglende praktisk erfaring i bygge- og boligpolitik, så er det fremskridtspartiet. Man har indtrykket af, at fremskridtspartiet kun anskuer bygge- og boligpolitik og beskæftigelsespolitik set fra et skrivebord og en slutseddel. Fremskridtspartiets bygge- og boligpolitik er for dette parti efter min bedste vurdering én stor, lang slutseddel og bliver aldrig andet.

Med den hurtige virkning, som disse lovforslag kan få, kan der være en vis risiko for, at man meget hurtigt vil komme ud for mangel på materialer og faglært arbejdskraft inden for visse af bygningsfagene. Forslag nr. 250, 251 og 252 skulle efter oplysninger under udvalgsarbejdet have en beskæftigelsesvirkning på ca., lavt sat, 18.000 på helårsbasis. En stor del af disse arbejder kræver faglært arbejdskraft, og her har vi ca. 8.000 ledige. Af ufaglært arbejdskraft, som umiddelbart kan gå ind i byggesektoren, vil jeg anslå ledighedstallet til nogenlunde af samme størrelsesorden. Altså, hvis vi virkelig skraber bunden, i alt ca. 16.000. Nu ved vi alle, at der også er andre beskæftigelsesfremmende forslag til behandling, bl. a. iværksættelse af visse statslige bygge- og anlægsarbejder, tilskud til dræning samt beskæftigelsesmæssige foranstaltninger ved opførelse og ombygning af produktionsbygninger ved bl. a. landbruget. Alle disse forslag tilsammen inden for bygge- og anlægssektoren, hvor det stort set er den samme kvalificerede arbejdskraft, som skal anvendes, vil kunne sætte ca. 27.000 personer i arbejde på helårsbasis. Dette tal vil jeg gerne have man sammenligner med det tal på 16.000 personer, som vi har til rådighed.

[Ingomar Petersen.]

Men ud over dette, jeg her har nævnt, så kommer det forventede opsving i nybyggeriet, bistand til egnsudvikling, ydelse af lån til fiskeindustri, større ramme af rentetilskud vedrørende moderniseringsloven til jordbrugsbedrifter og sidst, men ikke mindst, momsnedsettelsens følgevirkning inden for bygge- og anlægsvirksomheden, som yderligere i hvert tilfælde kortvarigt vil sætte pres på igangsættelserne. Ud fra disse samlede betragtninger kan vi meget let komme ud for en elevatorpolitik, op og ned på et vist tidspunkt i denne byggesektor med overbeskæftigelse i visse egne af landet med følgende løngliding. Derfor er det bydende nødvendigt, at regeringen får en samlet styring på alle disse forskellige nødvendige og gode beskæftigelsesfremmende forslag. Man må ved tildeling af midlerne sørge for, at støtten kommer de områder af landet og de faggrupper, som har den største ledighed, til gode.

Jeg vil godt spørge boligministeren, om han tør tage ansvaret for endnu en gang at få et byggeboom, som da refusionen af momsen i byggeriet i sin tid blev ophævet. Hvilke foranstaltninger agter ministeren at iværksætte for at undgå en pludselig, ukontrollabel overophedning efterfulgt af et senere brat fald i byggesektoren? Det må være ministerens og den samlede regerings ansvar, at vi ikke én gang til, som så mange gange før, kommer ud i en elevatorpolitik i byggesektoren og anlægssektoren.

Når vi i den kommende vinter tager sæsonledigheden i betragtning, kan vi måske håbe på, at det vil gå nogenlunde tåleligt med arbejdskraften, men vi må have opmærksomheden henledt på, at der sektorvis for materialeleverancer kan opstå flaskehalse, som kan være medvirkende til, at arbejdskraften ikke fuldt kan udnyttes. I styringsmekanismen må det allerede nu overvejes at indføre en obligatorisk forhåndslåneordning til ikrafttrædelse til foråret, når det store byggeboom formentlig vil indtræffe.

Om de enkelte lovforslag kan jeg på det radikale venstres vegne udtale, at forhøjelsen af rådighedsbeløbet med 200 mill. kr. til forbedring af beboelsesejendomme til fortsat fremme af iværksættelsen af forbedringsarbejder samt energibesparende foranstalt-

ninger naturligvis kun kan hilses med tilfredshed. Jeg vil sige om dette lovforslag, at efter at de første forligspartier var færdige med forliget, så var det virkelig glædeligste, at venstre i sidste instans hoppede på dette forlig, at venstre besindede sig og blev mere positive over for en fortsættelse af tilskuddet til vedligeholdelsen og isoleringsarbejderne. Det skal venstre virkelig have tak for.

Statstilskud til nybyggeri og forbedringer af erhvervsbygninger er noget helt nyt. Der er afsat 100 mill. kr. til tilskud til energibesparende foranstaltninger, og skal loven udnyttes, må det være rigtigt, at man under udvalgsarbejdet er blevet enig om, at grænsen for tilskud til den enkelte virksomhed er blevet hævet fra 30.000 kr. til 50.000 kr., ligesom man er blevet enig om, at den højeste tilskudsydelse, hvor det drejer sig om tilskud til nybygning, tilbygning og ombygning af erhvervsbygninger til brug for håndværksmæssige og industrielle fremstillingsvirksomheder, nedsættes fra 1 mill. kr. til 750.000 kr.

Vedrørende de 370 mill. kr., som er til rådighed resten af indeværende og næste finansår, vil man kunne risikere, at momsnedsettelsen vil medføre et pres på ansøgninger i starten, så jeg vil godt spørge ministeren, om han ikke ved administrationen af loven, som jo endnu ikke endeligt er fastlagt, agter at fordele midlerne jævnt over hele perioden. I øvrigt vil jeg takke ministeren for hans tilsagn i udvalget om, at der ved administrationen af denne lov vil blive taget arealmæssige, konkurrencemæssige og beskæftigelsesmæssige hensyn.

Administrationen af denne lov finder vi det rigtigt at man nøje overvejer i ministeriet, så man får den bedst mulige koordinerende styringsmekanisme indbygget. Det ville ikke være rigtigt allerede nu at overgive denne administration, som foreslået af venstre i deres oprindelige forslag, til kommunerne. Vi kan ikke fra folketingets side blive ved med at pålægge kommunerne yderligere administrative opgaver uden at ville betale herfor fra statens side.

Lovforslaget om energibesparende foranstaltninger i statens bygninger finder vi fornuftigt, når man på denne måde får fremskyndet de nødvendige foranstaltninger og herved sparer driftsudgifter fremover.

Forslaget fra venstre om ændring af lov

[Ingemar Petersen.]

om realkreditinstitutter er jo blevet væsentlig reduceret som følge af, at udvidelsen af lånegrænsen er gledet ud, vel mest på foranledning af Nationalbanken.

Tilbage er en midlertidig udvidelse af løbetiden fra 15 til 20 år for lån til visse af erhvervslivets bygninger. Da denne ændring ifølge lovforslaget skal løbe til udgangen af 1976, er det egentlig lidt uforståeligt, at venstre ikke ville vente med at tage stilling til denne lille detalje til folketingssamlingen i oktober.

Det radikale venstre er stadig af den opfattelse, som vi tidligere har været, at vi nærer den største betænkelighed ved yderligere udhulinger af realkreditforliget fra 1970. Vi vil ikke tage medansvar for lovændringen, og vi vil derfor undlade at stemme for lovforslaget.

Men jeg må nok sige, at når man ser fremskridtspartiets bemærkninger til denne lov om, at de ønsker at lade realkreditinstitutterne selv bestemme, hvilke obligationer de ønsker at sende på markedet, og hvilke lånegrænser, løbetider m. v. disse realkreditinstitutter selv finder passende til markedet, så får man ærlig talt indtryk af, at det er en vittighed. Vi er jo vant til, at fremskridtspartiet har humoristisk sans og af og til skriver vittigheder i deres betænkninger. Jeg håber ærlig talt, man også skal betragte disse bemærkninger i betænkningen som én stor vittighed.

Med hensyn til de forskellige lovforslag kan vi vedrørende nr. 250 (statstilskud til beboelsesejendomme) stemme for lovforslaget med de af boligministeren stillede ændringsforslag; de af VS stillede ændringsforslag og det af SF og VS stillede underændringsforslag vil vi stemme imod.

Vedrørende nr. 251 (statstilskud til erhvervsbyggeri) kan vi stemme for lovforslaget med de af boligministeren stillede ændringsforslag. Det af VS stillede ændringsforslag vil vi stemme imod, og det af kommunisterne stillede ændringsforslag uden for betænkningen vil vi ligeledes stemme imod.

Vedrørende nr. 252 (energibesparende foranstaltninger) kan vi stemme for lovforslaget.

Vedrørende nr. 261 (realkreditinstitutter)

har jeg gjort opmærksom på, at vi vil undlade at stemme ved tredje behandling.

Om det kommunistiske forslag nr. 253 (boligbyggeri) kan jeg meddele, at vi ikke kan stemme for lovforslaget, fordi dette forslag simpelt hen vil være beskæftigelsesforvridende, da det kun drejer sig om byggesektoren alene. Det vil ganske givet give en helt ukontrollabel overophedning af bygge-riet.

Schlüter (KF):

Først skal jeg henvise til de sammenfattende bemærkninger, jeg gjorde under behandlingen af den første sag på dagsordenen i dag.

Dernæst skal jeg sige, at det konservative folkeparti kan stemme for realkreditlovforslaget. Vi mener, det er rimeligt, at man yder erhvervslivet den håndsækning at etablere længere løbetider i forbindelse med obligationer på basis af erhvervsbygninger. Det kan gennemføres uden mærkbar indflydelse på det samlede obligationsmarked. Det er et godt forslag, og så er det jo for øvrigt et liberalt middel. Det koster ikke statskassen noget; det stiller erhvervslivet bedre, uden at vi dykker i finansministerens kasse. Vi støtter det forslag.

Men ellers mener vi, at disse forslag på byggeri- og boligområdet hviler på en helt forkert filosofi. Vi mener, at det, der skulle til både for på kort og på lang sigt at skabe større interesse for et rimeligt byggeri, både boligbyggeri og erhvervsbyggeri, var en samlet økonomisk politik, som sikrede os et lavere renteniveau og højere kurser på obligationsmarkedet.

Lad mig nævne én ting til. Hvis skatteministeren ville afgive en klar og bindende udtalelse om, at regeringen afstår fra at pille ved de nuværende fradrag for parcelhusrenter, at man afstår fra en fradragsreform i denne vinter, så ville det nok være det allernyttigste. Det ville nemlig skabe ny tillid til, at man trygt kunne gå i gang med parcelhusbyggeri; man kendte sin skattemæssige situation. Det var den største bi-stand, man kunne yde for, at vi fik en naturlig byggerytme.

Disse midler tror jeg ville være langt, langt bedre, og jeg mener, at de spådomme, flere talere har forsøgt om, hvor mange nye vi

[Schlüter.]

nu kan få i beskæftigelse på basis af alle disse tilskudslove, er fuldstændig usikre. Lad os se på det igen, når lovene har virket en tid.

Vi er bange for, at lovforslagene vil føre til, at vi nu en tid får bygget en hel del ting, som ellers ikke ville være bygget. I hvert fald får vi nye snørklerier på bygge- og boligområdet, nye ansøgninger, nye tilladelser, nyt bureaukrati. Nogle får stats-tilskud, andre får ikke stats-tilskud. Vi mener, det er en meget dårlig lovgivning, og den er jo i alt fald ganske antiliberal.

Det værste af lovforslagene er efter min opfattelse det, der giver mulighed for stats-tilskud til erhvervsbygninger. Det er et dårligt princip. Det var bedre, hvis man i almindelighed littede erhvervslivets vilkår. Men det har man altså ikke villet. Det hele skal betales af skatteyderne. Det hele fører til, at de eksporterhverv, som vi især skulle hjælpe til at komme frem, igen bliver ladet i stikken. Dette er noget, som ikke varigt løser vore problemer, og de midlertidige virkninger vil blive beherskede.

Disse tilskudslovforslag vil vi gå imod.

Henning Philipsen (SF):

Jeg skal indlede med at sige, at vi vil stemme for lovforslag nr. 250 om forbedring og isolering. Vi synes, det er rigtigt i sit sigte, og vi synes yderligere, at det bevises af den tidligere lov, som boligministeren har fået gennemført på dette område. Vi er også tilfreds med, at tilskuddets mindstebeløb er nedsat fra 1.000 kr. til 500 kr. pr. bolig. Vi synes, det er en rigtig foranstaltning, man her har iværksat.

Men så vil jeg føje til, at jeg nok — og det kan vel ikke forbavse nogen — gerne vil anbefale såvel vort som VS' ændringsforslag om, at man fjerner kravet om de 75 pct.s stemmedeltagelse af de stemmeberettigede beboere som betingelse for, at en boligforening eller et selskab skulle kunne overtage retten til at ansøge om tilskud for samtlige boligtagere. Vi synes, den er overflødig, denne 75 pct.s regel, fordi den efter vor opfattelse ganske enkelt vil virke som en spærrebom, om man vil, for jeg føler mig overbevist om, at det vil være næsten jordisk umuligt at få et fremmøde på 75 pct. af andelshaverne eller boligtagere i en given

afdeling. Og hvis man ikke når op på de 75 pct., bliver retten til at kunne få iværksat nødvendige foranstaltninger ved hjælp af bare en simpel stemmeflerhed forskertset, hvis dette lovforslag gennemføres. Derfor foreslår vi, at ordene „75 pct.“ i bestemmelsen om de 75 pct. stemmeberettigede boligtagere fjernes.

Vi gør det så meget mere, som når det drejer sig om de 2.000 kr.s tilskud i gældende lov om isoleringsforanstaltningerne, eksisterer denne spærregel ikke, dér behøver man ikke fra hverken selskabets eller foreningens side at forlange en afstemning med denne klausul om de 75 pct. Dér kan afstemningen gennemføres med den stemmeflerhed, der måtte være blandt de stemmeberettigede fremmødte på mødet. Det synes vi er rigtigt, og vi skal derfor anbefale, at man stemmer for det af SF og VS stillede ændringsforslag i så henseende.

Hvad angår lovforslag nr. 251 (statstilskud til erhvervsbyggeri), er det her, man efter vor opfattelse først og fremmest finder det socialdemokratiske knæfald for venstre — jeg tror, hr. Maigaard i går talte om lov om køb af venstres stemmer, det var den betegnelse, han gav den. Vi kan anbefale, at man stemmer imod ministerens ændringsforslag til et nyt kapitel 2, for det er her, vi synes knæfaldet er ganske indlysende. Vi synes yderligere, at der her er tale om en grov, ukontrolleret støtte til forøgelse af virksomhedsindehavernes indtægter i stedet for det, der måske var den angivelige hensigt.

Vedrørende lovforslag nr. 252 om energibesparende foranstaltninger vil jeg gerne sige, at vi finder, de i sig selv er fornuftige, og at der er beskæftigelse i dem; derfor kan vi helt tilslutte os dem.

Vi agter at stemme imod lovforslag nr. 261, som er venstres forslag til ændring af realkreditloven. Vi har den opfattelse, at det måske snarere ville virke hæmmende for byggeriet, og jeg gentager, at vi også opfatter dette som en ensidig støtte til forøgelse af indehavernes indtægter.

Endelig er der det kommunistiske partis forslag, som vi ikke kan medvirke til. Vi kan ikke medvirke, fordi vi har den opfattelse, at der her ville være tale om en ukontrolleret støtte, som vi ikke kan få hold i. Det vil ganske enkelt vise sig, at vi vil få de

[Henning Philipson.]

virksomheder, som man havde, før vi i sin tid gennemførte en begrænsning i momsrefusionen til boligbyggeriet. Vi vil naturligvis stemme for den nedsættelse af momsen, der i forvejen er foreslået, men vi kan ikke medvirke til det af kommunisterne stillede forslag og skal derfor undlade at stemme herfor.

Så må jeg måske lige til sidst gøre en enkelt bemærkning i anledning af hr. Schlüters opfordring til skatteministeren om at afgive en bindende erklæring om, at man ikke vil gennemføre ændringer i skattefradragene for parcelhusene. Jeg bliver nødt til at gentage, hvad jeg sagde ved første behandling, nemlig at det ville være rart, om det konservative folkeparti nu klart ville erkende, at man agter at bryde boligforliget. Hvis man følger hr. Schlüters opfordring til skatteministeren, bryder man efter min opfattelse det boligforlig, som er indgået, og som det konservative folkeparti også er parthaver i. Man skal lige erindre sig, at alle lejeforhøjelser, som vedrører lejerne i dette land, nu er gennemført og opkræves, og så er det ikke rimeligt, at parcelhusejerne skal fritages for at blive ligestillet med lejerne.

Jeg må måske sluttelig føje til, at jeg også synes, det er en urimelig behandling af parcelhusejerne, at de nu ikke én gang for alle kan få en ordentlig ordening på deres skatteforhold i relation til deres bolig. Jeg tænker her ikke bare på skattefradragene, men i lige så høj grad på den urimelighed, at man skal betale lejeværdi af egen bolig i parcelhusene. Disse to ting skulle nemlig efter vor mening afskaffes i fællesskab, og det har jeg forstået at også hr. Schlüter og hans parti er enig med os i. Det ville derfor efter min mening ikke være rigtigt, hvis hr. Schlüters opfordring nu gav det resultat, at skatteministeren ville give en sådan bindende erklæring, og jeg vil gerne advare og støtte skatteministeren i, at han ikke giver den.

Arne Bjerregaard (KrF):

Om de forskellige lovforslag her kan jeg kun sige som i går, at de stadig væk har det bestemte sigte at fremme beskæftigelsen og selvfølgelig også forbedre vort erhvervslivs konkurrencemuligheder.

Med hensyn til det første forslag om 200

mill. kr. til beboelsejendomme kan vel ingen være i tvivl om vores noget tvivlende indstilling til, om det nu også havde den effekt, som man tidligere tillagde det. Men de seneste oplysninger — her må jeg i parentes sige, at vi bøjer os altid for saglige argumenter — såvel om beskæftigelsesgraden og beskæftigelsesmulighederne som de arbejdsløshedstal, vi har fået inden for byggesektoren, gør os til om ikke en varm tilhænger, så dog til en antagelig tilhænger af, at vi forøger de 300 mill. kr. til 500 mill. kr. Vi håber, at det må få den effekt på beskæftigelsen, som vi på det tilstillede papir har fået oplyst. På den anden side må vi også sige, at det rent valutarisk kan have en vis betydning på de områder, der berører isoleringsarbejder.

Med hensyn til forslaget om erhvervsbygningerne mener vi, at det er særdeles væsentligt, at vi i dette ting efterhånden har fået øjnene op for, at vi må tilgodese erhvervslivet. Det er, som jeg også tidligere har sagt, forudsætningen for at skabe balance mellem produktion og forbrug. Det er da klart, at de tilskud, vi her giver, ikke løfter erhvervslivet op over den foreløbige krise, men vi forestiller os i alt fald, at det kan være den håndsrækning, som får vort erhvervsliv ud over det nuværende dødvande, sådan at vi får en opgangslinje selvfølgelig både til gavn for produktionen og for beskæftigelsen.

Om lovforslag nr. 252 angående gennemførelse af energibesparende foranstaltninger i statens bygninger m. v. kan vi som til det første forslag, vi havde til behandling i dag, kun sige, at det i vor nuværende beskæftigelsesmæssige situation vil være rimeligt netop at foretage sådanne foranstaltninger.

Om det omdiskuterede realkreditforslag kan jeg kun sige, at det vel er lidt beklageligt, at det er blevet debatteret i pressen på den måde, det er sket: som et modsætningsforhold imellem forligspartierne. Vi må notere, at der ikke skriftligt var nogen aftale på dette område, men på den anden side vil vi bruge al vor fornuft og sige, at da vi er enige i målsætningen, i ideen i dette forslag om en forlængelse af løbetiderne, finder vi det ikke rimeligt på nuværende tidspunkt at grave nogen grøfter, ej heller forligspartierne imellem, og at gå ind i en større diskussion om det betimelige i, om det skal være nu

[Arns Bjerregaard.]

eller om en måned. Vi går derfor ind for, at dette forslag går ind i forligets forslagsbunke på lige fod med de andre, og jeg ønsker ikke mere at diskutere ej heller med forligspartierne eller med andre, om dette hører med til forliget eller ej. Jeg ønsker kun, at vi kan være enige om den målsætning, vi er kommet til i det brede forlig, og ønsker ikke, at vi med petitesser af den art skal være med til at ødelægge det sigte, vi har haft med disse forskellige forslag. Selvfølgelig kan vi udtrykke et lille hjertesuk over, at man ikke fra venstres side var så large at sige: nu vel, vi havde glemt at få det med, så lader vi det ligge en måned, men lad mig gentage: vi ønsker ikke mere at harcelere over dette, men tager det med som en del af forliget.

Forslagene fra kommunisterne og VS skal jeg uden kommentarer afvise, vi agter at stemme imod dem.

Lad mig så om alle de forslag, som jeg nu har været ordfører for i går og i dag, sige, at vi i kristeligt folkeparti er klar over, at alle disse forslag indeholder en vis grad af risiko. Der er en vis risiko ved at gennemføre alle disse lovforslag, men på den anden side vil jeg sige, at der var større risiko ved ikke at foretage sig noget, og derfor anbefaler vi fortrøstningsfuldt også disse af forligspartierne stillede forslag til vedtagelse.

Kaj Hansen (DKP):

Af de lovforslag, vi her behandler, skal jeg begynde med det, som jeg anser for mindst betydningsfuldt, og det er lovforslag nr. 261 om realkredit, som er nogle krusninger på overfladen, for at man skal se, at også venstre har rettet i kreditinstitutionernes forhold. Det har ikke megen betydning, og hvis det har nogen betydning, er det i skadelig retning; derfor kan vi ikke medvirke til dette lovforslag.

Så har vi lovforslag nr. 252 om statens bygninger, energibesparelser for 150 mill. kr. Det turde være en selvfølge, at staten også har pligt til at sørge for, at der spares energi, og det kunne måske have været klareret på anden måde, men det pynter selvfølgelig i buketten. Nu er det kommet med, og vi kan anbefale det.

Så er der lovforslag nr. 250 om ekstra 200 mill. kr. til forbedrings- og isoleringsarbejder i beboelsesejendomme m. v. Der

er jo sket en forbedring, fordi det forslag, kommunisterne stillede sidste gang, da vi behandlede de 300 mill. kr., om at gå ned til et mindstebeløb på 500 kr. i tilskud for isoleringsarbejder, nu er taget op af boligministeren. Det kan vi da ikke være utilfredse med; det er klart, at vi kan anbefale vores eget forslag. Samtidig sker der vel også det, at der bliver mulighed for, at de almennyttige boligselskaber kan komme frem med deres ansøgninger noget hurtigere, end det tidligere har været tilfældet.

Vi kan ikke anbefale ændringsforslag nr. 1 og 2. Ganske vist ser det anderledes ud, hvis underændringsforslaget bliver vedtaget, men vi kan anbefale ændringsforslagene nr. 3, 4 og 5.

Så kommer vi til et af de lovforslag, der er en masse penge i, og det er lovforslag nr. 251 vedrørende statstilskud til nybyggeri og forbedring m. v. af erhvervsbygninger. Det er i virkeligheden et fantastisk lovforslag, og det er det jo ikke mindst blevet, fordi der er kommet et helt nyt kapitel 2 ind, overflyttet fra en anden lov. Det er jo et af de lovforslag, som venstre er kommet med: det store liberale venstreparti kommer her og foreslår en selektiv kreditpolitik, direkte tilskud til industrien. Man kan jo diskutere, om det var at føre en rigtig politik, men dernæst er der selve formålet. Det er ganske fantastisk, at dette store parti kan komme med et så løst underbygget forslag, hvorefter man skal yde 370 mill. kr. til om- og tilbygning af erhvervsbygninger, uanset om virksomheder eller fabrikker overhovedet har brug for om- og tilbygninger. Foreløbig har de jo vanskeligheder nok med at få opfyldt den kapacitet, de råder over. Mange steder er udnyttelsen på 75 pct. og andre steder 80 og 85 pct. Skulle man ikke prøve at få den kapacitet udnyttet først, inden man spørger: vil I dog ikke godt være venlig at tage 370 mill. kr., kunne I ikke finde på et eller andet, der kunne bygges om eller bygges til?

Vi havde Industrirådet i boligudvalget i anledning af denne sag. Jeg skal ikke referere, hvad der skete på det møde, men jeg kan sige, mit indtryk var, at man helst havde været fri for de penge. Og hvis man endelig skulle have dem, ville man have haft dem på en anden måde, f. eks. til miljøforanstaltninger og den slags ting.

[Kaj Hansen.]

Jeg synes også, at når socialdemokratiet er hoppet på den med de 370 mill. kr., kunne man godt have fået lidt til gengæld, f. eks. et par hundrede millioner kr. til det almennyttige boligbyggeri, der befinder sig i svære vanskeligheder. Men desværre er dette jo ikke blevet resultatet.

Til lovforslag nr. 251 om statstilskud til nybyggeri og forbedring af erhvervsbygninger har kommunisterne stillet et helt konkret ændringsforslag om et nyt kapitel. Det går i al sin enkelhed ud på, at man skal anvende disse 370 mill. kr. på en anden måde: til boligsanering, til byfornyelse og til bygning af sociale institutioner; i særlig grad gælder det åndssvageforsorgen. Hvis man er i tvivl om, hvad det er for sociale institutioner, der er brug for, er det meget nemt at få det at vide hos socialministeren. Det er jo sådan, at i særdeleshed åndssvageforsorgen befinder sig i en meget, meget vanskelig situation, ikke fordi den mangler projekter, men fordi den mangler penge til at iværksætte disse projekter. Jeg vil også gerne sige, at anvendt på denne måde ville de 370 mill. kr. have en helt anderledes og bedre beskæftigelsesmæssig virkning end det kapitel, som er foreslået af venstre og forligspartierne, og samtidig ville de opfylde nogle sociale formål på det ene og det andet område. Det vil i virkeligheden sige, at de havde en dobbelt effekt.

Kommunisterne har også fremsat lovforslag nr. 253 om ændring af lov om boligbyggeri, et forslag om refusion af moms for et beløb på 300 kr. pr. m² etageareal for nybyggeri og 200 kr. pr. m² for ombygninger, dog ikke over 130 m². Det vil vi anslå til et beløb på 1.300-1.500 mill. kr., og vi mener, det vil være en vældig stimulator for byggeriet.

Men når man nu siger heroppe fra denne talerstol, som flere har gjort, at nu skal man være vældig forsigtig med ikke at lave et nyt boom for byggeriet, så er det da rigtigt, men det forslag, kommunisterne har fremsat, kan jo ikke skabe noget boom for byggeriet, for det er ikke tidsbegrænset. Hvad var det, der i sin tid skabte boom? Ja, det var, da folketinget og udvalgene i halve år diskuterede muligheden af at indføre moms

på boligbyggeri, for så fik folk travlt med spaderne, med at støbe grunde og alt det dér, og derfor fik vi et byggeboom.

Hvad er det nu, der faktisk kan komme til at ligne det? Det er den momsnedsettelse på 5 pct., som kun skal løbe over nogle måneder. Nu bliver der en fantastisk jagt for at komme med, inden tidsfristen er udløbet. Derfor burde man udstrække denne frist i hvert fald mindst et år og gerne længere, men bedre var det at gennemføre kommunisternes forslag, for det ville reelt betyde en prisnedsettelse på 15 pct. Det ville ikke føre til noget boom, det ville i virkeligheden føre til, at man kom ind i en roligere byggerytme. For hvis man stiller det op på den måde, at det er en ulykke, at boligbyggeriets udgifter reduceres med 15 pct., så stiller man sig faktisk også op og siger, at enhver billigsgørelse af byggematerialerne er til skade for byggeriet og byggeriets rytme, og det kan næppe være rigtigt. Derfor er der ingen hold i de argumenter med hensyn til moms på boligbyggeriet.

Så vil jeg gerne sige som afsluttende bemærkninger, at det forlig, der er tale om her, skal jo ikke alene karakteriseres ved det, der står i det, men i lige så høj grad ved det, der ikke står i det. Jeg må desværre konstatere, at der ikke er én eneste krone til nyt boligbyggeri, når vi ser bort fra de 5 pct. momsnedsettelse i nogle få måneder. Der er ikke noget til det almennyttige byggeri, og så er vi stadig væk i den situation, at vi må spørge: hvordan vil forligspartierne få bygget det minimum, eller maksimum siger de vel, på 40.000 lejligheder om året? Det er der ingen forklaring på i det nye forlig. Jeg ved ikke, om der kommer en forklaring på det, når vi mødes igen til oktober.

Men jeg vil da gerne sige, at de — jeg tør ikke sige tallet nøjagtig i dag — 30.000-40.000 arbejdsløse bygningsarbejdere kommer ikke i arbejde, uden at der også iværksættes nyt boligbyggeri, minimalt op til de 40.000 lejligheder. Vi erkender, at disse reparationsarbejder har sat meget i gang, og derfor er vi også gået ind for dem, men det vil være meget, meget forkert at tro, at reparationsarbejder alene kan løse hele dette problem, her må nybyggeri ind, og det savnes i allerhøjeste grad i dette forlig.

Arnfast (CD):

Jeg skal med det samme meddele, at centrum-demokraterne vil stemme for de lovforslag, der er opført under punkterne 2, 3 og 4 på dagsordenen, og også for punkt 5 om realkreditinstitutterne — det skal jeg vende tilbage til — og at vi vil stemme imod det lovforslag, der er stillet af kommunisterne, opført som nr. 6 på dagsordenen.

Må jeg sige om de energibesparende foranstaltninger, at vi havde selvfølgelig hellere set, at det var sket, som vi sagde sidste gang, vi behandlede disse bevillinger, ved, at vi etablerede en fradragsordning både for lejere og for ejere. Vi tror, det giver et bedre incitament, og vi tror, det er lettere at administrere. Men som forhandlingerne er gået, vil vi naturligvis ikke blokere ved at undlade at stemme for de 200 mill. kr., der nu ydes for at holde gang i dette arbejde.

Om realkreditinstitutterne, venstres forslag, har vi skrevet i betænkningen, at vi vil redegøre for det i salen, og den redegørelse munder ud i, at vi vil stemme for det. Der er gode intentioner i det, og vi tror også, det vil virke fremmende, men når vi har været tøvende, er det bl. a., fordi vi har hørt så mange hårde ord om de ændringsforslag eller selvstændige forslag, som centrum-demokraterne har stillet også i denne samling. Det ser ud til at være noget andet, når et eller to store partier fletter fingre sammen i enrum, så kan åbenbart alt lade sig gøre. Nu bliver det sagt, at det skyldes glemsomhed, at det ikke er kommet frem. Vel an, jeg må sige, at det virker lidt forkert på os, at vi det ene øjeblik skal høre meget hårde ord og det næste øjeblik se noget blive fremlagt på denne måde, men det skal nu ikke forhindre os i at støtte erhvervslivet gennem det, der her er foreslået.

Må jeg så sige til slut, at en af de ting, der går igen i lovforslagene, er denne lille pas-sus: udgifterne ved lovens administration afholdes af kommunerne. Det er jo så let at skrive, men det er så tungt for kommunerne at skulle etablere noget for så kort tid, som mange af lovene skal virke.

Vi har under udvalgsbehandlingen fået et beroligende svar fra ministeren om, at der nok skulle blive taget hensyn til den administrative byrde, som man her lagde på kommunerne. Jeg vil gerne spørge ministeren, om han vil gentage disse forsikringer og

måske uddybe dem, således at kommunerne, der i øjeblikket sidder og planlægger deres budget, kunne føle sig beroliget med henblik på den nye administration, eller skal vi sige den forøgede administration, vi her kaster over til dem.

Med disse ord skal jeg sige, at vi stemmer for lovforslaget.

Wilhelm (VS):

Der indgår i kriseforslagene fra flertallet på byggeområdet forslag om bevillinger og støtte til et samlet beløb af 1.370 mill. kr., deraf 870 mill. kr. i de forslag, vi behandler nu.

Af alle disse mange penge er der ikke én øre til sikring af boligbyggeriet. Der er ikke foreslået én ting, som bare tilstræber at komme op på det, boligforligspartierne påstod indgik i deres aftale om at søge at sikre et årligt boligbyggeri på 40.000 boliger. Så kan man nok så meget tale om, at det er på vej op, men kendsgerningen er stadig væk, at det samlede antal igangsættelser inden for de sidste 12 måneder, med forbehold for det allerseneste månedstal, ligger under 30.000 kr. Der er ikke én ting i forslagene til disse enorme summer, der bare tilstræber at gøre det muligt for de almennyttige boligelskaber at bygge de 8.000 boliger, som man også hævdede var en del af boligforliget, og som man formelt gav rentesikringsordning til, og som de 10 pct.s stats-tilskud åbnede op for. Vi ved, og vi har vidst det i månedsvis — vi vidste det allerede i foråret — at der med de kvoter, der var på landsbyggefonden, højst kunne bygges godt 6.000 almennyttige boliger i år, at det næste år vil blive mindre: nede et sted mellem 4.000 og 5.000, og at det så i øvrigt vil blive mindre og mindre, efterhånden som priserne stiger, fordi man har disse bånd på landsbyggefonden med denne særskat, der er pålagt lejerne i den ældre del af de almennyttige boliger som bidrag til billiggørelse af det nye almennyttige byggeri. Der er ikke ét forslag inden for disse meget store beløb, der bare tilstræber at opfylde det angivelige løfte i boligforliget om 8.000 almennyttige og om et totalbyggeri på 40.000 boliger.

Om de konkrete forslag. Jeg sagde ved det foregående punkt, vi behandlede, at der var 2 forslag i hele flertalsbuketten,

[Wilhelm.]

som opfyldte de simple og rimelige krav, VS må stille for at gå ind for støtteordninger eller bevillinger, nemlig at det giver beskæftigelse, at det er fornuftige ting, man beskæftiger folk med, og at støtten ikke kapitaliseres i private lommer. Det ene er brugt op, det var det, vi behandlede før. Det andet ligger her som forslaget om at lave energibesparende foranstaltninger på statens bygninger; det går vi ind for.

Dermed er stort set det acceptable i denne bukset udtømt. Det, der ellers kommer nærmest, er forslag nr. 250, som forlænger isolerings- og forbedringsordningen for beboelsesejendomme uændret i fortsættelse af de 300 mill. kr., der blev bevilget i foråret. Vi stiller det samme ændringsforslag, som vi gjorde i foråret. Vi mener, at det nu klart er dokumenteret, hvad vi dengang sagde: hvis dette virkelig skal have en beskæftigelseseffekt — vel at mærke for de ellers arbejdsløse bygningsarbejdere — forudsætter det, at det bliver større projekter end de 500 kr.s projekter, man laver i de enkelte enfamiliehuse. Derfor er der ikke længere nogen henvisning til god tro osv. Alle undersøgelser har understreget det, vi sagde dengang, og vi må gentage det ændringsforslag, nemlig at enfamiliehusene holdes uden for denne pulje på de 200 mill. kr. Bliver de ikke det, er der lidt beskæftigelse i det også til ellers arbejdsløse bygningsarbejdere, men en lille bitte, bitte del af det; forslagens hovedsigte bliver som alle de andre forslags en direkte støtte til ejerne og de små selvstændige håndværksmestre inden for byggesektoren, og i så fald må vil undlade at stemme for det.

Ændringsforslaget er så meget mere rimeligt, eftersom — hvis man gjorde op en samlet fordeling af den samlede pulje på nu i alt 500 mill. kr. og op, i hvor stort omfang de første 300 mill. kr. var blevet brugt til enfamiliehuse — der faktisk ikke er én krone tilbage til enfamiliehuse, men boligministeren har jo i udvalget nægtet at lave denne fordelingsnøgle på den samlede bevilling på 500 mill. kr.

Inden for lovforslag nr. 250 (om stats-tilskud til forbedring af beboelsesejendomme), som jeg her snakker om, har vi arbejdet med på at gøre det muligt i det mindste for de almennyttige boligselskaber overhovedet

at komme i betragtning i den pulje, der er tale om. Det var de jo ikke før, og jeg har ligesom hr. Henning Philipsen den største mistro til, at det lykkes, hvis man laver et 75 pct.s beslutningskrav for beboerne af samtlige stemmeberettigede. Det er et meget højt tal at sætte, når man skal rundt og finde folk og sikre sig, at de er hjemme osv., før man overhovedet kan komme i betragtning. Det er faktisk det samme, som man havde før, nemlig en principiel udelukkelse af de almennyttige boligselskaber fra denne støtteordning.

Så er der lovforslag nr. 251: i alt 520 mill. kr. til nybyggeri og forbedring m. v. inden for erhvervsbyggeriet, hvoraf de 370 mill. kr. er indført af venstre for at få venstre med i forliget. Der er ikke ét af disse kapitler, som opfylder de simple krav, jeg før talte om. Det er alt sammen noget, der vil blive kapitaliseret til fordel for privat kapital.

Vi kan ikke gå ind for lovforslaget som helhed, og vi kan selvfølgelig heller ikke gå ind for de flertalsændringsforslag, der skal indsætte det nye kapitel II efter venstres krav.

Vi går selvfølgelig ind for vores egne ændringsforslag, som jeg skal sige 2 ord om. For det første: da man nu har taget hul på hele den lov og sådan hu hej fra den ene dag til den anden tilføjer et nyt kapitel med 370 mill. kr. yderligere til erhvervsbyggeri, synes vi, det var rimeligt nok at lave ét hul til og indsætte et lille kapitel, der bare siger 50 mill. kr. over indeværende og næste finansår til at sikre, at landsbyggefonden har de midler til rådighed, der muliggør, at man kan opfylde kvotaen på de 8.000 boliger i indeværende og næste finansår. Det var det ene ændringsforslag. Det kræver selvfølgelig en ændring af lovforslagets titel, fordi boligbyggeriet kommer ind; det er vi opmærksom på, og det har vi skrevet.

Det andet ændringsforslag er til afsnittet om foranstaltninger i forbindelse med arbejdsmiljøet. Der har vi stillet et lille, beskedent ændringsforslag, som siger, at det er i orden at støtte med disse 50 mill. kr. til foranstaltninger i forbindelse med arbejdsmiljøet, men det må forudsætte, at det ikke er foranstaltninger, som virksomhederne i forvejen simpelt hen er forpligtet til at

[Wilhelm.]

træffe efter gældende arbejdsmiljølov eller arbejdsbeskyttelseslov, som den hedder endnu. Om ikke af anden grund, så af den grund, at det jo ellers ikke giver nogen merbeskæftigelse, idet man vel må gå ud fra, at virksomhederne i forvejen er nødt til at følge lovens krav. Der er jo ikke en tøddel mere beskæftigelse i det, hvis den støtteordning skal kunne bruges til at gennemføre de ting, som virksomhederne i forvejen er forpligtet til efter loven. Vi har ikke store illusioner om, at man vil snuppe denne her. Det var præcis det samme, vi gjorde med miljøloven i juni med de 100 mill. kr. til miljøforanstaltninger, hvor man heller ikke ville have sådan et rimeligt krav indført. Det viser altså blot usædvanlig klart, at her er der slet og ret tale om ikke at interessere sig for merbeskæftigelse, men at interessere sig for på den ene og den anden og den tredje kringlede måde at give direkte kapitaltilskud til private virksomheder.

Der er, efter at betænkningen er skrevet, kommet et ændringsforslag uden for betænkningen stillet af Danmarks kommunistiske parti til et helt nyt kapitel i stedet for venstres kapitel II. Vi går ind for dette ændringsforslag.

Om realkreditforslaget, nr. 261, skal jeg sige, at vi ikke vil blande os i ændringsforslagene, men agter at sige nej til lovforslaget som helhed med den begrundelse, vi har givet i mindretalsbetænkningen. Men jeg synes, der er grund til at nævne én interessant ting i forbindelse med realkreditforslaget, at hermed bliver det jo i hvert fald statueret, at der også i denne samling og også i ting, der i virkeligheden indgår i noget, der ligger meget nær forligsbuketten, godt kan etableres andre flertal end dem, som består af de fem sammentømrede partier på hensigtserklæringen og på alt det, der ligger i den. At det altså klart og tydeligt her er demonstreret, at der ikke er nogen undskyldning for noget parti, f. eks. ikke for socialdemokratiet, i at komme og sige: vi kan ikke i denne samling vedtage andet end noget, de fem partier er enige om, for her har man altså statueret, at det kan man godt. Man kan godt blæse på de tre små partier i forliget og lave sit eget forslag sammen med venstre, forslag nr. 261, og

jeg synes, det skal holdes i erindring til resten af forhandlingerne, der kommer til at pågå denne dag, at hermed har man altså åbnet ballet for at kunne tage stilling fra sag til sag i det, der ligger uden for det direkte aftalte i det femkantede forlig.

Endelig om kommunisternes forslag om genindførelse af momsrefusionen i byggeriet med en ny og revideret og ajourført sats for både refusionens størrelse pr. m² og for m²-antallet: vi går ind for det forslag. Vi har sagt det allerede ved fremlæggelsen af vores egne forslag, at den eneste grund til, at vi ikke selv har stillet et sådant forslag, som indgik i vores valgprogram, og som vi har nævnt ustandselig, siden S og SF indførte den fulde boligoms for 2½ år siden, er, at der allerede lå et forslag fra DKP.

Vi går altså ind for dette forslag, og vi tilslutter os de begrundelser, der er givet af forslagsstillerne i deres fremlæggelse, blot med den ene tilføjelse, at vi synes, der er én meget væsentlig begrundelse til, som ikke er husket medtaget i fremsættelsen. Det er, at en nødvendig forudsætning for at forhindre en kapitalisering af den momsrefusion, der blev givet frem til de boliger, der blev igangsat inden 9. marts 1973, er, at man lynhurtigt undgår den fulde moms på de efterfølgende boliger. Man vil ikke i det lange løb kunne opretholde det 9-10 pct.s prisspring for boliger, der er igangsat før og efter 9. marts 1973. Det vil udjævne sig, og det sker som altid i nybyggeriet kun ved en udjævning opad til det nyes pris. Det kan ikke blive andet, og det betyder en kapitalisering af al den momsrefusion, der er givet inden den 9. marts 1973, hvis man ikke får hul på det på en eller anden led. Kommunisternes forslag er én måde at få hul på det på. Der ligger ikke andre. Vi er på linje med det forslag, og vi vil støtte det. Det vil undre mig, eller rettere jeg ved ikke, om det vil undre mig så meget, men det vil være groft hykleri, hvis ikke SF og socialdemokratiet, der har været opmærksom, i det mindste da de blev gjort det på denne kapitaliseringsulempe ved indførelse af den fulde boligoms, og som nu i 2½ år har undskyldt sig med, at de ville foreslå en anden løsning end gennemførelse af momsrefusion på boligbyggeri, nemlig en indefrysning af momsen, nu tager et initiativ på dette område. Der ligger ikke noget forslag om inde-

[Wilhelm.]

frysning af moms. Der er i realiteten aldrig fremsat, i hvert fald ikke i alvor, noget forslag og slet ikke fra SF's side om indefrysning af moms. Man har sagt, man har brugt som undskyldning i valgkampen, i alle mulige andre situationer, hvor vi har drøftet boligomsen, at man hellere så en indefrysning. Kendsgerningen er, at der ikke er fremsat noget forslag om indefrysning. Det er aldrig konkretiseret, hvad man mener med denne indefrysning. Nu er muligheden der. Der ligger et forslag om at undgå denne kapitalisering af al tidligere momsrefusion. Det forudsætter, at man stemmer for lovforslag nr. 253.

Boligministeren (*Helge Nielsen*):

Det er ikke mange bemærkninger, jeg har. Først til fru Kirsten Jacobsen, hvor jeg — måske med betænkelighed — skal takke for den begrænsede ros, som jeg for en sjælden gangs skyld modtog fra fremskridtspartiets ordfører. Jeg vil dog sige, at når fru Kirsten Jacobsen regner disse love sammen til at koste 870 mill. kr. for skatteyderne, er det jo efter de drøftelser, vi har haft i boligudvalget, ganske klart, som fru Kirsten Jacobsen også selv ved, at dette ikke er rigtigt. De modregninger, der klart kan bevises med hensyn til momsindtægter, med sparet arbejdsløshedsunderstøttelse og med større skatteindkomster, kræver et langt, langt mindre beløb af landets skatteydere, og det ved fru Kirsten Jacobsen jo udmærket.

Jeg synes også, det var symptomatisk, at fru Kirsten Jacobsen i noget af sin tale beskæftigede sig med disse beregninger om, hvor meget beskæftigelse disse lovforslag gav, og hævdede, at det var totalt overvurderet, men så lidt længere nede i sin tale kom hun til, hvilke virkninger disse love ville have i retning af at overophede situationen. Jeg kan ikke rigtig se sammenhængen i disse to postulater.

Jeg vil også her tilføje, hvad fru Kirsten Jacobsen overhovedet ikke berørte, den betydning for samfundsøkonomien på længere sigt, det vil have, at så store dele af de midler bliver anvendt til isoleringsarbejder og til energibesparende foranstaltninger. Det synes jeg også skal med, når fru Kirsten Jacobsen skal bedømme denne ting.

Hr. Ingomar Petersen var også inde på problemerne omkring arbejdskraften og materialerne og stillede nogle regnestykker op, som jeg ikke i enkeltheder skal kommentere. Jeg vil dog lige sige, at hvis jeg har hørt rigtigt, regnede hr. Ingomar Petersen vist lidt for stærkt, idet han lagde virkningerne af de 300 mill. kr. oven i de 200 mill. kr., men vi må gøre os klart — og det tror jeg også at hr. Ingomar Petersen vil medgive mig — at når virkningerne af de 200 mill. kr. sætter ind, er virkningerne af de 300 mill. kr. ikke længere til stede. Det vil sige, at man kan ikke lægge disse to tals virkninger sammen, man skal her bedømme det sådan, at de 300 mill. kr. er færdige og afløses af et indslag, der er 100 mill. kr. lavere. Det vil jeg godt have man tager med, når man skal bedømme disse ting.

Hr. Ingomar Petersen stillede endvidere et spørgsmål til mig, og jeg vil dér henvise til det, jeg gav udtryk for i går, og sige, at momsvirkninger på byggeriet jo ikke kommer med ét slag for alle; det er jo ikke muligt. Nogle er længere fremme i deres forberedelser end andre. Nogle er slet ikke begyndt og begynder måske nu, så derfor vil virkningerne af momsnedsettelsen være graderet over hele perioden og ikke — det er teknisk umuligt, og det ved hr. Ingomar Petersen fra sit arbejde med disse ting — give denne voldsomme og brutale virkning, som hr. Ingomar Petersen giver udtryk for.

Jeg vil også godt understrege, hvad jeg ligeledes sagde her fra talerstolen i går, at boligministeriet hele tiden vil være i kontakt med kommunerne for at se, hvad der er af byggetilladelser, hvad der er af ønsker om byggetilladelser. Vi vil være i kontakt med producenter og med byggefolk, således at vi ved, hvordan udviklingen løber, og altså prøve at have fingeren på pulsen og få et samlet overblik.

Jeg vil også godt henvise til det, hr. Bjarne Hastrup fra Håndværksrådet gav udtryk for i radioen forleden dag, hvad jeg synes var rigtigt. Hr. Bjarne Hastrup sagde netop, at de materialmangler, der havde været i denne situation, vel nok skyldtes, at erhvervslivet, der producerede disse materialer, ikke havde haft troen på fremtiden. Hr. Bjarne Hastrup fortsatte med at sige, at det har industrien nu, det har den fået

[Boligministeren.]

igennem det forlig, som er indgået mellem fem partier i folketinget, den har nu troen på, at den kan igangsætte mere produktion af disse ting til byggeriet, som der er mangel på. Det vil jeg også henholde mig til, for jeg er enig med hr. Bjarne Hastrup i, at dette nok vil blive resultatet.

Som konklusion vil jeg sige, at vi naturligvis, som jeg også har givet udtryk for, vil følge situationen og have overblik over den.

Til hr. Henning Philipsen har jeg ikke anden bemærkning end at sige, at med reglen om de 75 pct.s afstemning i den almenyttige sektor er det jo ikke et krav om, at folk skal møde frem, man har jo lov til at lave urafstemning, og det er vel noget lettere.

Så vil jeg spørge hr. Henning Philipsen, om han også var imod støtte til arbejdsmiljø, som der jo er i et af disse lovforslag.

Hr. Kaj Hansen var inde på, at de 370 mill. kr. var selektiv kreditpolitik. Hvis hr. Kaj Hansen mener det — og jeg synes, at det da minder om selektiv kreditpolitik — så forstår jeg egentlig ikke, hvorfor hr. Kaj Hansen er imod, for selektiv kreditpolitik er da en udmærket ting, som socialdemokratiet har bragt frem i folketinget og i den politiske debat den ene gang efter den anden.

Til hr. Arnfast vil jeg ganske klart sige vedrørende realkredit, at det er et forslag, som venstre har stillet, og som socialdemokratiet har tilsluttet sig med de ændringer, som der her er tale om, og så står det jo andre frit for, om de vil stemme for det eller ej. Hr. Arnfast bad mig endvidere gentage, hvad jeg havde sagt i udvalget om kommunerne. Jeg vil gerne gentage, at jeg roste kommunerne, fordi de havde påtaget sig administrationen af disse love, både loven om de 300 mill. kr. og de lovforslag, der nu ligger til behandling. Jeg er også meget glad for den fornemme og gnidningsløse måde, kommunerne har klaret denne sag på og klaret den uden at stille noget krav om at få økonomisk dækning eller erstatning for det arbejde, kommunerne har påtaget sig. Det vil jeg godt gentage her.

Hr. Wilhjelm startede med at nævne de 40.000 boliger og hævdede, at der ikke her var noget incitament til, at man kom op på

denne størrelse, som var målsætningen i boligforliget. Jeg mener, at mange andre ting, bl.a. momsnedsettelsen, vil være et incitament til, at man kommer op på disse tal. Jeg kan til hr. Wilhjelm sige, at spørgsmålet om de 8.000 almenyttige boliger forhandles mellem boligforligspartierne i disse dage og har været forhandlet et godt stykke tid, om vi kan klare de problemer, der ligger heri.

Så vil jeg også sige til hr. Wilhjelm, der, jeg tror for 20. gang, kom med sin påstand om, at dette ikke giver den beskæftigelse og det incitament på arbejdsmarkedet, som alle andre påstår, at det bliver ikke rigtigere af, at man gentager det gang på gang. Det er jo stort set kun hr. Wilhjelm sammen med fremskridtspartiets fru Kirsten Jacobsen, der er enige om nogle af disse vurderinger, og det bliver de ikke rigtigere af.

Hr. Wilhjelm bemærkede om arbejdsmiljøforslaget, at det var jo et direkte tilskud, og at han ikke ville være med til at give tilskud dér, hvor loven forpligtede virksomhederne til at udføre den slags arbejder. Det skulle altså være sådan, at vi ikke hjalp, hvis det var muligt, de steder, hvor en virksomhed har et ønske, som den ikke kan klare, og den pågældende virksomhed derfor må lukke. Jeg tænker her på de aktuelle sager hos en del af vore støberier. Vi mener, at det også giver beskæftigelse til de mennesker, som ellers var blevet jaget ud i arbejdsløshed.

Ingomar Petersen (RV):

Jeg vil lige gøre ministeren opmærksom på, at i min beregning af den beskæftigelsesmæssige virkning har jeg også taget hensyn til, at loven om de 300 mill. kr. er ved at være udløbet. De oplysninger, jeg gav vedrørende lovforslag nr. 250, 251 og 252, er udelukkende oplysninger, som ministeren selv har givet i udvalgsarbejdet: alt i alt de 18.000 inden for denne sektor. Disse 18.000 sammenlignede jeg med de yderligere beskæftigelsesforslag, der var.

Så vil jeg godt lige spørge ministeren, om man ikke i ministeriet arbejder med en styringsmekanisme, som man kan sætte ind, arbejder med muligheder for ikke at sætte disse beskæftigelsesforanstaltninger i gang i områder i dette land, hvor der faktisk er fuld beskæftigelse. Jeg vil godt høre, om

[Ingomar Petersen.]
det ikke er rigtigt, at der er sådanne arbejder i gang i ministeriet.

Henning Philipsen (SF):

Jeg skal gøre det ganske kort eller i hvert fald relativt kort.

Ministeren sagde til mig i forbindelse med min omtale af 75 pct.-afstemningsreglen i det almennyttige byggeri ved dette lovforslags gennemførelse, at man kunne anvende urafstemningsprincippet. Ja, det kan man jo altid anvende, og det kan man også anvende, selv om der ikke står noget om 75 pct.-reglen, men her sætter man altså en minimumsgrænse, som efter min opfattelse er uantagelig. Den er så meget mere uantagelig, som jeg ikke et øjeblik er i tvivl om, at den er kommet ind netop i denne lov på partiet venstres foranledning. Det er for så vidt noget, der er karakteristisk for partiet venstre, når det drejer sig om visse organisationer: man har nøjagtig den samme opfattelse, når det f. eks. drejer sig om, at man skal afgøre stridigheder, når man skal have urafstemning i forbindelse med et overenskomstforslag, medmindre man selv laver det herinde, naturligvis.

Nu har man altså fået en sådan tilføjelse ind, når det drejer sig om afstemning i en demokratisk organisation som en almenyttig boligafdeling. Jeg kunne godt lide at vide, hvordan venstre ville behandle et forslag om, at hver gang bønderne i deres organisationer skulle foretage afstemninger, skulle der også være en minimumsregel om 75 pct. Jeg ved, hvilket resultat bønderne ville komme til.

Kaj Hansen (DKP):

Jeg tror faktisk, at boligministeren snurrede lidt for meget rundt med den selektive kreditpolitik og havnede hos mig i stedet for hos venstre. Han siger, det er god socialdemokratisk politik, og det har vi jo set eksempler på før, men det er første gang, at man sådan rigtig ser venstre træde ud på den bane, og det kan kun være, fordi det er en forøring på 370 mill. kr. til industrien og andre erhvervsdrivende.

Vor stilling til det afhænger da ikke alene af, om det er selektiv kreditpolitik eller ej, men af, hvad pengene går til, og hvad der er

formålet. Med det formål, der er lagt op til fra venstres side, kunne man jo godt blive meget skræmt ved selektiv kreditpolitik.

Wilhelm (VS):

En enkelt bemærkning til boligministeren. Det er korrekt, at jeg har gentaget og gentaget, at beskæftigelseseffekten af isoleringsforslaget ikke nær var den, som blev hævdet af de partier og regeringen, der i sin tid indførte det. Det er næppe korrekt, at det begrænser sig til 20 gange, jeg har sagt det, jeg tror, det er betydelig flere end 20 gange, men lige lidt hjælper det.

Men blot for at rette en misforståelse: det nye i sagen, hr. boligminister, er, at boligministeriets egne tal for august til finansudvalget siger det samme. Jeg er godt klar over, at boligministeren ikke har forstået disse tal. Må jeg derfor kort repetere. Det, vi hævdede i april, og som blev bestridt af alle, var, at denne lov maksimalt kunne give beskæftigelse til 5.000 bygningsarbejdere på årsbasis, folk, som ellers ville være arbejdsløse. Det blev bestridt fra alle sider, boligministeren talte om 8.000-10.000, arbejdsministeren talte dagen efter om 15.000 i et svar på et spørgsmål, jeg stillede her i salen, og den socialdemokratiske formand for folketingets boligudvalg sagde — ikke som sit eget tal — at det nok ikke var så galt, når tv-avisen havde sagt 25.000, alt sammen på årsbasis, og bestred, at vores maksimalt 5.000 på årsbasis kunne være rigtigt.

Hvad er det så, boligministeriet nu har fundet ud af ved en opgørelse? Det er, at de i kulminationen af denne effekt i slutningen af juli måned har registreret, at den har givet beskæftigelse til 4.900 bygningsarbejdere. Dette tal har de så forhøjet ud i den blå luft, men o. k., med ufaglærte til 7.000, og det, boligministeren aldrig har forstået, er, at man ikke kan tage kulminationen af sådan en effekt og sige, at det er årsgennemsnittet. Alle har hidtil været enige om, at denne effekt højst havde et halvt års løbetid. Det er også klart, at de 7.000 ikke engang gælder i et halvt år, for det er kulminationen af effekten inden for det halve år. Derfor bliver effekten på årsbasis under halvdelen af disse 7.000, altså under 3.500.

Må jeg så sige til allersidst, at jeg synes

[Wilhelm.]

egentlig, det er betryggende, at boligministeren ikke har forstået det her, for hvis han virkelig havde forstået det, ville der være tale om en bevidst vildledning, da han fremlagde dette papir fra boligministeriet til finansudvalget og sammenlignede disse 7.000 med andre tal, der var omregnet til helårsbasis.

Boligministeren (Helge Nielsen):

Til hr. Ingomar Petersen kan jeg sige som svar på det direkte spørgsmål, at vi naturligvis i boligministeriet arbejder med styringsproblemerne, både når det drejer sig om at komme op på de 40.000 og også sikre, at vi får en rolig byggerytme og beskæftigelsessituation omkring den målsætning, som folketingets partier har vedtaget.

Til hr. Henning Philipsen vil jeg godt sige, at jeg synes ikke, man kan sammenligne 75 pct.-reglen i forhold til denne lov med andre forhold. Her er der tale om, at et vist antal, altså nu 75 pct., af beboerne i den pågældende ejendom kan bestemme og beslutte, at de øvrige beboere skal være med til at yde $\frac{3}{4}$ af det beløb, man agter at anvende, uden at de er til stede, og derfor er det, vi mener, at der skal være en mindretalsbeskyttelse. Det er ikke som i andre afstemningsforhold i de almennyttige boligselskaber sådan, at man stemmer om at bruge de penge, der i forvejen ligger i de fonds, der skal anvendes til det, og derfor mener vi, at det er rigtigt.

Til hr. Kaj Hansen vil jeg sige, at det var måske forkert, at jeg gik over i den gade med selektiv kreditpolitik, men jeg synes blot, jeg ville godt sige, at socialdemokratiet er meget varm tilhænger af denne form for kreditpolitik.

Over for hr. Wilhelm, som, synes jeg, var meget personlig til sidst, vil jeg kun gentage det, jeg har sagt hele tiden i denne lidt ørkesløse debat om, hvor mange bygningshåndværkere, hvor mange faglærte, hvor mange ufaglærte osv. der kommer ind, at lovens positive virkninger har for mig været det afgørende, og disse positive virkninger kan hr. Wilhelms tal ikke modbevise, det tror jeg at alle her i folketinget bortset fra hr. Wilhelm er enig i.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om statstilskud til forbedring m. v. af beboelsesejendomme.

Ændringsforslag nr. 1
forkastedes med 140 stemmer mod 19.

Underændringsforslag nr. 3
forkastedes med 140 stemmer mod 19.

Ændringsforslag nr. 2
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 4 og 5, § 1 med de foretagne ændringer og § 2
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om statstilskud til nybyggeri og forbedring m. v. af erhvervsbygninger.

§ 1
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2 i betænkningen og § 2, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 3 i betænkningen, § 3, således ændret, og § 4
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 4 i betænkningen om en ny affattelse af kap. II
forkastedes med 140 stemmer mod 19.

Ændringsforslag nr. 1 angående titlen betragtedes som
bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 4.

Ændringsforslag nr. 1 uden for betænkningen om en ny affattelse af kap. II af *Kaj Hansen* (se sp. 7801) *forkastedes* med 141 stemmer mod 19; 1 medlem stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 2 og 3 uden for betænkningen af *Kaj Hansen* (se sp. 7802) betragtedes som *bortfaldet* efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 1 uden for betænkningen.

Ændringsforslag nr. 5 i betænkningen om en ny affattelse af kap. II og §§ 5-7 i den nye affattelse af kap. II *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 6 i betænkningen *forkastedes* med 141 stemmer mod 19; 1 medlem stemte hverken for eller imod.

§§ 9-12, ændringsforslag nr. 7-9, § 13, således ændret, ændringsforslag nr. 10, § 14, således ændret, §§ 15 og 16, ændringsforslag nr. 11, § 17, således ændret, ændringsforslag nr. 12 og 13, § 18, således ændret, ændringsforslag nr. 14 om en ny affattelse af § 19, § 19 i den ændrede affattelse og § 20 *vedtoges* uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling *vedtoges* uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse imod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om gennemførelse af energibesparende foranstaltninger i statens bygninger m.v.

Lovforslagets §§ 1-3 og dets overgang til tredje behandling *vedtoges* uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod

dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om realkreditinstitutter [af Christophersen m.fl.].

Ændringsforslag nr. 1-5, § 1, således ændret, og § 2 *vedtoges* uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling *vedtoges* uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Sluttelig foretoges afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om boligbyggeri [af Kaj Hansen m.fl.].

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling *vedtoges* uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Anden (sidste) behandling af forslag til folketingsbeslutning om sikring af boligbyggeriet, beskæftigelsen i byggefagene og en stabil byggerytme [af Wilhjelmsen m.fl.].

(Andre selvst. forslag nr. LXV. Fremsat 8/9 75. Første behandling 8/9 75. Betænkning 10/9 75).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Forslaget sattes til forhandling.

Kjeld Olesen (S):

Boligministeren gav lige før en væsentlig del af begrundelsen for, at vi må afvise.